

ΓΡΑΦΕΙΟ
ΝΙΚΟΛΑΣ ΖΩΗΣ

Είναι μια υπόθεση απλή μεν, αλλά με όση προεργασία απαιτείται, ώστε να καταρτίσει και μερικά στερεότυπα: όσο και αν δεν αποσκοπεί στο κέρδος, όσο και αν κατηγορείται για εκτοπισμό των ιδιωτών, όσο και αν αντί να πρωτοπορεί, προτιμότερο είναι να επεμβαίνει διορθωτικά, το κράτος, αυτή η τόσο δυσφημισμένη οντότητα, ευθύνεται για μερικά από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα στη σύγχρονη ιστορία των καινοτομιών. Οι επενδύσεις του σε τεχνολογία, ενέργεια ή έρευνα παρακινούν τις αντίστοιχες ιδιωτικές, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη Silicon

«Ο Γιάννης Βαρουφάκης είχε και σχέδιο για δημιουργία ελληνικής επενδυτικής τράπεζας, οι εταίροι όμως αρνούσαν να το συζητήσουν»

Valley: μπορεί η επιτυχία της να παρουσιάζεται σαν το άθροισμα των δραστηριοτήτων έξυπνων επιχειρηματιών, ο αλγόριθμος αναζήτησης της Google όμως χρηματοδοτήθηκε αρχικά από το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών των ΗΠΑ. Τεχνολογίες όπως τα ασύρματα δίκτυα, το GPS ή η οθόνη αφής του iPhone είναι καρποί κρατικών επιδοτήσεων. Ολα αυτά, εξηγήσε προ μερικών εβδομάδων η καθηγήτρια Οικονομικών του Πανεπιστημίου του Σάσεξ Μαριάννα Ματσουκάτο στην παρουσίαση του βιβλίου της «Το επιχειρηματικό κράτος», μπορούν να συνοψιστούν σε μία παράξενη αλλά γλαφυρή εικόνα, με ήρωες έναν συγγραφέα και έναν εκατομμυριούχο: ο «γραφειοκράτης» Φραντς Κάφκα ίσως είναι πιο σέξι από τον «πρωτοπόρο» Μαρκ Ζάκερμπεργκ.

Το μοντέλο

Τα παραδείγματα του βιβλίου της το εξηγούν καλύτερα: τα διακεκριμένα εργαστήρια Bell προήλθαν από συμφωνία μεταξύ του μονοπωλίου της AT & T και της κυβέρνησης. Η επιτυχία της Γερμανίας συνίσταται και στην τράπεζα επενδύσεων KfW που χορηγεί καινοτόμες επιχειρήσεις. Η Δανία ενθάρρυνε τόσο την ανανεώσιμη ενέργεια, που σήμερα είναι ο νούμερο ένα πάροχος σχε-

τικών υπηρεσιών στην Κίνα. Δεν είναι όλα ρόδινα φυσικά, ειδικά στην ευρωζώνη: τα δεινά της αποδίδονται σε σπάταλους δημόσιους τομείς, παρατηρεί η Ματσουκάτο, που όμως είναι απλώς στάσιμοι. Να ένα καλό σημείο εκκίνησης μιας συζήτησης μαζί της: είναι άραγε η έννοια του «επιχειρηματικού κράτους» συμβατή με το μοντέλο

ανάπτυξης του ευρώ; «Το ενδιαφέρον», λέει στο «Βιβλιοδρόμο» η οικονομολόγος, «είναι ότι ενώ υπάρχουν προγράμματα σαν το Horizon 2020 που θα δαπανήσει 80 δισ. σε έρευνα και καινοτομία, ενώ θεωρητικά υπάρχει μια Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την ίδια στιγμή οι διαγνώσεις για την κρίση δεν έχουν να κάνουν με

αυτή τη λογική. Ακόμα και όταν δίνονται χρήματα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, δίνονται σε θεσμούς «αποκεφαλισμένους». Οχι από το ISIS φυσικά, αλλά από τη λιτότητα».

Ανανεώσιμες πηγές

Στην πατρίδα της, την Ιταλία, η αξιολόγηση διάφορων κρατικών φορέων απαιτεί από αυτούς βραχυπρόθεσμη παραγωγή αξίας. Αν σκεφτόταν όμως έτσι και η NASA, δεν θα δημιουργούσε τεχνολογίες που θα δοξάζονταν δεκαετίες αργότερα. «Πολλά επιτεύγματά της αξιοποιήθηκαν εμπορικά γιατί δεν αγωνιούσαν γι' αυτό, περίπου όπως συμβαίνει και στο σεξ: όσο περισσότερο αγχώναςι τόσο δυσκολότερα θα συμβεί» εξηγεί εξίσου γλαφυρά. Ασχέτως παρομοιώσεων πάντως, αν όλα αυτά θυμίζουν Ελλάδα είναι γιατί μάλλον της μοιάζουν. Θα μπορούσε μάλιστα το δικό της κράτος να επιχειρήσει σε κάποιους τομείς, δεδομένης της πλέον εξασθενημένης σχέσης του με την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες; Η Ματσουκάτο εντοπίζει ευκαιρίες στις ανανεώσιμες πηγές, απλώς, αντί για τη δημιουργία αυτόνομου τομέα, ευκολότερες βλέπει τις συνεργασίες ιδιωτών και Δημοσίου.

Οχι χωρίς όρους φυσικά: «Ειδικά στα δημόσια αγαθά, το κράτος δεν θα πρέπει να είναι ταπεινό» τονίζει. «Απαιτούνται συμβιωτικές συνεργασίες, όχι παρασιτικές. Δεν χρειάζομαστε μόνο το New Deal του Ρούζβελτ, χρειαζόμαστε ένα deal γενικώς. Όταν ιδιωτικοποιήθηκαν οι μεταφορές στη Βρετανία, δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη για επενδύσεις ή καινοτομίες. Λες και οι όροι έλεγαν «απλά πάρτε τα». Ηταν σαν πορνεία».

Σύμφωνα με τη 48χρονη Ιταλοαμερικανίδα Μαριάννα Ματσουκάτο, καθηγήτρια Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Σάσεξ: «Όσο περισσότερο μιλάμε υποτιμητικά για τον ρόλο του κράτους στην οικονομία, τόσο λιγότερο ικανοί γινόμαστε να αναβαθμίσουμε τη δράση του και να το καταστήσουμε έναν κατάλληλο παίκτη»

MARIANNA MAZZUCATO.COM - ALESSANDRO TAFETANI

Μαριάννα Ματσουκάτο

«Ο Κάφκα είναι τελικά πιο σέξι από τον Μαρκ Ζάκερμπεργκ»

Η Ιταλίδα οικονομολόγος με αφορμή πρόσφατη παρουσίαση του βιβλίου της μιλά στο «Βιβλιοδρόμο» για την ιδιαίτερη συμβολή του δημόσιου τομέα στη στήριξη των καινοτομιών του ιδιωτικού

Ο διαχωρισμός

Θεωρητική συγγένεια με τον Γιάννη Βαρουφάκη

Ίσως για όλα φαίνεται οι αυτοεκπληρούμενες προφητείες που υποτιμούν τον ρόλο του κράτους. Με θεωρητικά καταγωγή από τον Κέινς ή τον Πολάνι, η Ματσουκάτο διαχωρίζεται από το κυρίαρχο παράδειγμα που θεωρεί την αγορά ένα πεδίο ζέχρω όπου ο δημόσιος τομέας εισέρχεται διορθωτικά – «στο βιβλίο μου δείχνω εμπειρικά ότι το κράτος τη δημιουργεί και διαμορφώνει» λέει. Με κάτι τέτοια, η θεωρητική συγγένειά της με τουλάχιστον έναν έλληνα ομότεχνό της δεν φαίνεται αμελητέα: «Ο Βαρουφάκης είχε και σχέδιο που περιλάμβανε τη δημιουργία ελληνικής επενδυτικής τράπεζας, οι εταίροι όμως αρνούσαν να το συζητήσουν και τα μίντια τον παρουσίαζαν σαν απροετοίμαστο και αφελή» καταλήγει. Δεν είναι βέβαιο φυσικά ότι κι

οι δικές της προτάσεις θα είχαν καλύτερη τύχη: «Αυτό που μετράει δεν είναι το συνολικό μέγεθος του Δημοσίου, αλλά η κατεύθυνση της δαπάνης του – δαπάνη για «χαρτούρα» ή μίζες – δεν είναι το ίδιο πράγμα με τη δαπάνη για ένα σύστημα υγείας λειτουργικό, για υψηλής ποιότητας εκπαίδευση ή για πρωτοποριακή έρευνα, που μπορούν να τροφοδοτήσουν τον σχηματισμό ανθρώπινου κεφαλαίου και τις τεχνολογίες του μέλλοντος» αναφέρει στο κεφάλαιο του «Επιχειρηματικού κράτους» για την ευρωζώνη. Προς δυσμενέα σε εκείνη την παρουσίαση του βιβλίου ήταν αρκετά καθαρό: «Τελικά ο Κάφκα», κατέληγε η οικονομολόγος, «είναι πράγματι πιο σέξι από τον Ζάκερμπεργκ».

Mariana Mazzucato
ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΑΝΑΤΡΕΠΟΝΤΑΣ ΜΥΘΟΥΣ

Μτφ. Πέτρος Παπαζαχαρίου
Επιμ: Γιάννης Καλογήρου
Εκδ. Κριτική, 2016, σελ. 512
Τιμή: 25 ευρώ